

# Strateginės gairės dėl įtraukiančio bendravimo su vaikais per krizes

Fredrik Barkenhammar

„Finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos požiūrį ir nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei pagalbą teikianti institucija negali būti už jas atsakingos.“



„Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina vaikui, sugebančiam suformuluoti savo pažiūras, teisę laisvai jas reikšti visais su juo susijusiais klausimais, vaiko pažiūroms skiriant deramą dėmesį, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą.“

JT Vaiko teisių konvencija (JT Vaiko teisių konvencija), 12 straipsnis

# Turinys

1.	VALDYMO SANTRAUKA	4
2.	ĮVADAS	5
3.	KOMUNIKACIJOS KAMPANIJOS PLANAVIMAS	6
3.1.	TIKSLAI	6
3.2.	TIKSLINĖS GRUPĖS PASIEKIMAS	7
3.3.	PARTNERIŲ IDENTIFIKAVIMAS	8
3.4.	ŽINUTĖS	9
3.5.	IŠTEKLIAI	9
3.6.	KAMPANIJOS KONTROLINIS SĄRAŠAS	11
3.7.	„ASMENYBĖS“ KORTELĖ	13
4.	BENDRAVIMAS SU VAIKAIS	14
4.1.	SEPTYNI BENDRAVIMO SU VAIKAIS PAGRINDAI:	14
4.2.	RAŠYMAS VAIKUI	15
4.3.	PRAKTINIAI KOMUNIKACIJOS ĮRANKINIAI	17
5.	PASIRENGIMO NELAIMĖMS KUPRINĖS KONTROLINIS SĄRAŠAS	19
6.	RIZIKOS IDENTIFIKAVIMO PASIVAİKŠČIOJIMO KONTROLINIS SĄRAŠAS	20
7.	VAIKŲ APSAUGOS POLITIKA	21

## 1. Valdymo santrauka

Baltijos jūros valstybių taryba (BJVT) pradėjo įgyvendinti projektą „Saugūs vaikai“, kuriuo siekiama sustiprinti pasirengimą krizėms ir pagalbos joms teikimą veiksmingai įtraukiant vaikus. Šiame dokumente pateikiamas praktinis bendravimo su vaikais vadovas, įskaitant strategijas, kaip pasiekti ir įtraukti vaikus visose BJVT valstybėse narėse. Jame labiausiai pabrėžiama, kaip svarbu įtraukti vaikų nuomonę į pasirengimą krizėms.

Dešimtyje BJVT valstybių narių vaikai labai skiriasi pagal kalbą, išsilavinimą, kultūrą ir socialinę bei ekonominę padėtį. Pavyzdžiui, Islandijos vaikai geriau žino apie ugnikalnių išsiveržimus nei Danijos vaikai. Socialiniai ir ekonominiai veiksniai taip pat turi didelę reikšmę vaikų galimybėms gauti informacijos apie pasirengimą nelaimėms.

Siekiant veiksmingai informuoti vaikus, labai svarbu juos tiesiogiai įtraukti į komunikacijos priemonių kūrimą ir pritaikyti planus prie vietos sąlygų, daugiausia dėmesio skiriant atitinkamiems pavojams. Tikslinės grupės suskirstymas į mažesnes kategorijas, pavyzdžiui, amžiaus grupes arba mokyklą nelankančius vaikus, padeda atsižvelgti į išskirtinius jų poreikius. Pirmenybę teikiant pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, vaikams iš imigrantų ar marginalizuotų šeimų, užtikrinama, kad joms bus skiriamas reikiamas dėmesys ir pritaikytos komunikacijos pastangos.

Pagrindinė šios komunikacijos strategijos rekomendacija – sudominti vaikus praktine veikla, o ne teoriniais paaiškinimais. Žaidimas mokymąsi paverčia maloniu, o tėvų, labiausiai pažeidžiamose bendruomenėse, įtraukimas yra labai svarbus, kad būtų pasiekta visa šeima.

Medžiaga ir užduotys turėtų atspindėti vietos sąlygas ir pavojus, kad būtų labiau suprantamos. Problemų sprendimo užduotys skatina kritinį mąstymą, o atsakomybės suteikimas vaikams ugdo atsakomybės jausmą ir skatina juos dalytis informacija šeimoje. Padedant rengti seminarus ir diskusijas, vaikai gali išsakyti savo idėjas ir rūpesčius, o jų indėlis įtraukiamas į komunikacijos strategijas.

Rašytinėje medžiagoje turėtų būti vartojama paprasta kalba, vengiama žargono ir aiškiai paaiškinamos tokios sąvokos kaip „evakuacija“ ir „pastogė ekstremalios situacijos atveju“. Praktinės priemonės ir pratybos, pavyzdžiui, pasivaikščiojimai rizikos nustatymo tikslais, pasirengimo ekstremalioms situacijoms rinkinių pakavimas, ekstremalių situacijų vaidinimas ir geros valios ambasadorių įtraukimas, gali pagerinti vaikų supratimą ir pasirengimą. Seminarai informavimo apie krizes tematika gali padėti suprasti vaikų suvokimą ir kartu kurti strategijas.

Galiausiai, dirbant su vaikais būtina laikytis griežtos vaikų apsaugos politikos, kad būtų užtikrintas jų saugumas ir gerovė. BJVT Vaikų apsaugos elgesio kodekse išdėstytos gairės, kaip apsaugoti vaikus nuo prievartos ir išnaudojimo per šią veiklą.

## 2. Įvadas

Visi sutinka dėl pagrindinės prielaidos: Įtraukime vaikus. Kaip tą galima padaryti?

Projektu „Saugūs vaikai“ Baltijos jūros valstybių taryba (BJVT) bando ne tik geriau įtraukti vaikus į pasirengimo krizėms ir pagalbos teikimo procesą, bet ir įtraukti jų nuomonę, poreikius ir idėjas į pasirengimo krizėms procesą. („Krizė“ šiame dokumente reiškia stichines nelaimes, tokias kaip potvyniai ar ekstremalios oro sąlygos, civilinius pavojus, tokius kaip karas ar pramoninės avarijos. „Krizės“ atveju netikėto įvykio pasekmės yra tokios didelės, kad nukentėję gyventojai nepajėgia susidoroti su situacija be išorės pagalbos. Ši apibrėžtis taikoma neatsižvelgiant į tai, ar „paveikta populiacija“ yra 20 milijonų gyventojų turinti šalis, ar trijų asmenų šeima).

Šis dokumentas yra praktinis vadovas komunikacijos specialistams. Jame pateikiamos rekomendacijos, kaip pasiekti vaikus ir bendrauti su jais, taip pat sėkmingų pastangų ir gerosios praktikos pavyzdžių iš aplink Baltijos jūrą esančių šalių.

„Vaikai“ nėra vienalytė tikslinė grupė, net ir aplink BJVT valstybes nares. Visose dešimtyje valstybių skiriasi kalba, švietimo sistema ir kultūra. Kaip ir stichinių nelaimių reguliarumas. Islandijoje, kur ugnikalnių išsiveržimai yra labai neišvengiamas pavojus, vaikai yra daug geriau susipažinę su šiomis nelaimių formomis nei, pavyzdžiui, Danijoje.

Be to, net jei visos BJVT valstybės yra išsivysčiusios, pramoninės šalys, vaikų socialinė ir ekonominė padėtis kiekvienoje šalyje gali labai skirtis. Palyginti pasiturintį ir išsilavinusį vaiką lengviau pasiekti, nes jis lanko mokyklą, įprastai dalyvauja visuomeninėje veikloje ir gali skirti tam tikrą dėmesį pasirengimo nelaimėms informacijai. Pavyzdžiui, imigrantų šeimų vaikus, galbūt „nelegalius“ imigrantus ar kitų marginalizuotų grupių vaikus pasiekti daug sunkiau. Kitaip tariant: pasiekti benamio vaiką ar popierinių dokumentų neturinčių imigrantų šeimą Suomijos šiaurėje yra visai kas kita nei pasiekti turtingo Kopenhagos priemiesčio šeimos vaikus.

*„Lengva šviesti išsilavinusius žmones“.*

Maj Brzozowska, Poznanės universiteto sociologė

Šiose gairėse rekomenduojama kuriant komunikacijos idėjas kuo labiau įtraukti tikslinę grupę. Pasiekti vaikus – tai kalbėtis su vaikais. Visiems, kurie bando kurti krizių komunikacijos priemones, skirtas jaunajai auditorijai pasiekti, patariame: Įtraukite tikslinę grupę į darbą. Klausinėkite jų. Įtraukite juos į procesą.

### 3. Komunikacijos kampanijos planavimas

Kiekvienas komunikacijos planas yra išskirtinis ir turi būti pritaikytas prie vietos sąlygų. Prieš kuriant atskiras komunikacijos priemones, naudinga suformuluoti tris pagrindines mintis:

**Tikslas.** Ką noriu pasiekti?

**Tikslinė grupė.** Ką noriu pasiekti?

**Žinutė.** Ką noriu, kad mano tikslinė grupė suprastų?

Pavyzdžiui, tai galėtų atrodyti taip:

**Tikslas.** Šviesti visus 6–18 metų amžiaus Rygos vaikus apie pasirengimą krizėms

**Tikslinė grupė.** Visi vaikai Rygoje, nuo 6 iki 18 metų

**Žinutė.** „Jei žinote, ką daryti ištikus krizei, galite išgelbėti savo ir kitų gyvybę.“

#### 3.1. Tikslai

Nustatykite SMART tikslus savo kampanijai:

**„Specific“ (specifiniai)**

Būkite konkretūs suformuluodami tikslus. Ką tiksliai norite pasiekti? Kuo konkrečiau, tuo lengviau bus nustatyti priemones ir įrankius šiam tikslui pasiekti.

**„Measurable“ (išmatuojami)**

Užsibrėžkite tokius tikslus, kad būtų galima išmatuoti jūsų sėkmę. Pavyzdžiui: „Per ateinančius 12 mėnesių 1 000 Suomijos vaikų suteikti pasirengimo nelaimėms mokymai.“

**„Achievable“ (pasiekiami)**

Nekelkite labai didelių tikslų. Siekite, kad jie būtų tikroviški.

**„Relevant“ (aktualūs)**

Nustatykite tikslus, kurie yra aktualūs tikslo pasiekimui.

**„Timely“ (įvykdomi laiku)**

Nustatykite kampanijos pradžios ir įvertinimo laiką.

Mūsų Rygos pavyzdžiu SMART tikslas atrodytų taip:

„Per ateinančius penkerius metus visus 6–18 metų amžiaus Rygos vaikus išmokyti pasirengti krizėms“.

### 3.2. Tikslinēs grupēs pasiekimas

Labai svarbu parengti planā, kuris būtu pritaikytas konkrētiem jūsu ir jūsu bendruomenēs poreikim. Daugāusia dēmesio skirkite pavojams ir rizikai, kurie yra vietiniai ir aktualūs jūsu gyventojams.

Svarbiausias veiksmas – nustatyti savo tikslinē grupē. Kā norite pasiekti? Kuo konkrētesnis bus šis apibūdinimas, tuo lengviau jums bus nustatyti

„Visi Rygos vaikai nuo 6 iki 18 metų“ apima daug žmonių. Naudinga tikslinē grupē suskirstyti į mažesnes grupes:

- a) Visi Rygos moksleiviai nuo 6 iki 12 metų
- b) Visi 13–18 metų amžiaus Rygos moksleiviai
- c) Visi Rygos vaikai, kurie nelanko mokyklos
- d) Visi Rygos vaikai, kurie nekalba latvių kalba
- e) ...

Pažeidžiamumas yra susijęs su socialiniu ir ekonominiu statusu. Mažiau išsivysčiusios visuomenēs yra labiau pažeidžiamos nelaimių. Tai pasakytina ir apie vaikus, gyvenančius mažas pajamas gaunančiose šeimose arba šeimose su žemesniu ir menkesniu išsilavinimu.

Sunkiausiai pasiekiamos tikslinēs grupēs taip pat bus ir svarbiausios. Pavyzdžiui, migruojančių šeimų vaikai, kurie galbūt nemoka priimančiosios šalies kalbos. Arba vaikai šeimose, kurios dažnai pasirenka gyventi „visuomenēs paraštēs“, pavyzdžiui, sinti ir romų šeimos. Šioms pažeidžiamoms tikslinėms grupėms gali prireikti proporcingai daugiau jūsų dėmesio ir išteklių, net jei tai yra mažesnis žmonių skaičius. Skirkite papildomų išteklių joms pasiekti.

Naudinga priemonė, padedanti rasti tikslinē grupē, yra „asmenybių“ naudojimas. „Asmenybės“ – tai įsivaizduojamas jūsų tikslinēs grupēs asmuo, kuriam priskiriate konkrečias detales, pavyzdžiui, vardą, amžių ir gyvenamąją vietą. Taip pat įtraukite kuo daugiau su krizių komunikacija susijusios informacijos. Geriausia tai padaryti per „minčių lietaus“ sesiją su kampanijos planuotojais.

1 iš 10 asmenybių – „Andris“

**Vardas ir pavardė.** Andris Berzins

**Amžius.** 12 m.

Šeima: vienturtis, išsiskyrę tėvai, gyvena su motina

**Gyvenamoji vieta.** Bute, Rygos centre

**Išsilavinimas.** Eina į mokyklą, 6 klasę

**Pomėgiai.** Futbolas, kompiuteriniai žaidimai, žygiai pėsčiomis

**Pagrindinė veikla už mokyklos ribų.** Laiką leidžia su draugais, žaidžia kompiuterinius žaidimus

**Patirtis išgyvenant krizes.** Prieš penkerius metus dėl upės potvynio buvo uždaryta berniuko mokykla

**Specifinis pažeidžiamumas.** Gyvena netoli upės, kuri kartais patvinsta

**Motyvacija dalyvauti pasirengimo**

**nelaimėms mokymuose.** Yra išgyvenęs potvynį; yra socialiai aktyvus asmuo

### 3.3. Partnerių identifikavimas

#### *Nuotrauka. Skirtingi skirtingų partnerių logotipai*

Geriausias būdas pasiekti įvairias tikslines grupes – rasti partnerių, kurie įprastai susiję su jūsų auditorija. Mokyklos yra akivaizdus partneris, bet taip pat ir skautai ar skautės, sporto grupės ar savanoriškos jaunimo organizacijos, pavyzdžiui, Raudonasis kryžius ar vietos ar šalies ugniagesiai.

Radus tinkamus partnerius, poreikis kurti savo tinklą ir užmegzti ryšius taps mažesnis. Civilinės saugos organizacija gali turėti puikų pasirengimo nelaimėms ekspertų tinklą, bet ne jaunimo ar vaikų tinklą.

Įsitikinkite, kad jūsų partneriai patys suinteresuoti informuoti apie rizikas. Partnerystė bus vertinga tik tuo atveju, jei ji bus naudinga abiem pusėms.

Mūsų pavyzdyje Jonas žaidžia futbolą, tačiau nėra aišku, ar futbolo klubas iš tikrųjų yra suinteresuotas pasirengimu nelaimėms. Galbūt mokykla arba skautai yra geresni partneriai.

#### Geroji praktika Partnerystės

*„Jau daug metų dirbame su pažeidžiamomis jaunimo grupėmis. Lankėme mokyklas ir rengėme informacinius pokalbius. Kai vėliau kreipdavomės į vaikus tiesiogiai, šeimos jau pažinojo mus iš mokyklos. Tėvai pasitiki mokytojais. O mokytojai pasitiki mumis. Tai suteikė mums galimybę pasiekti tėvus, kad galėtume įtraukti jaunimą į savo darbą.“*

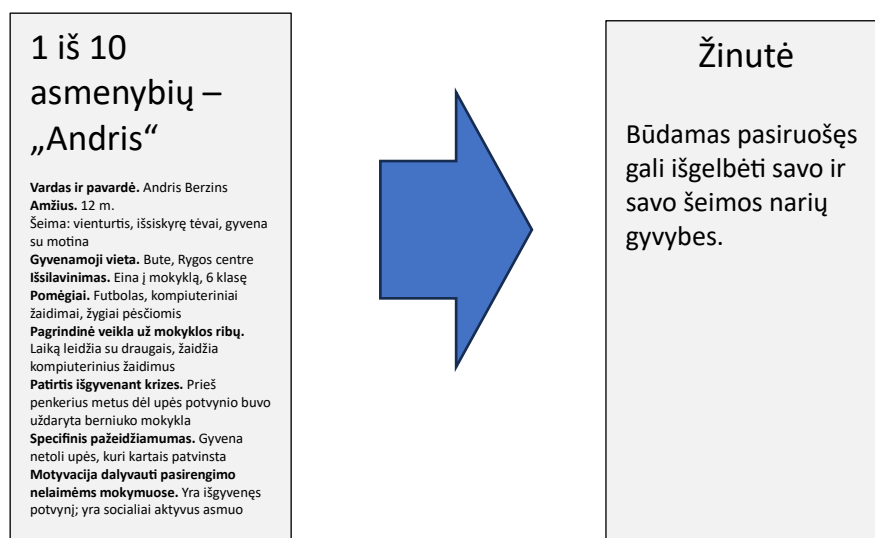
Ilzė Norvaiša, „TREPES“ kūrybinė jaunimo asociacija, Latvija



### 3.4. Žinutės

Jūsų žinutės yra glaudžiai susijusios su jūsų tikslais. Žinutė yra tai, ką norite perduoti tikslinei grupei. Kuo aiškesnė jūsų žinutė bus jums patiems, tuo lengviau ją bus suformuluoti auditorijai.

Žinutę formuluokite atsižvelgdami į savo auditoriją – vaikus ir jaunimą. Pabandykite įsigilinti į jų nuomonę ir pagalvokite, kaip jie reaguos į jūsų žinutę. Naudokitės savo asmenybėmis, kad suformuluotumėte stiprią žinutę.



Žinutė nebūtinai yra šūkis. Ją aiškiai ir konkrečiai suformuluoti yra svarbiau nei rasti skambią frazę.

Pirmiau pateiktame mūsų asmenybės pavyzdyje Andris turi tam tikros patirties, susijusios su potvyniais. Jis taip pat yra socialiai aktyvus asmuo, todėl tikėtina, kad jį motyvuoja prisiimti atsakomybę situacijoje, kuri, kaip jis žino, yra įmanoma: „Būdamas pasiruošęs gali išgelbėti savo ir savo šeimos narių gyvybes.“

Kitos žinutės, skirtos vaikų informavimo apie krizes kampanijai, gali būti tokios:

- Pasirengimas nelaimėms gelbsti gyvybes.
  - Tu esi svarbus bendruomenei.
  - Pasirengimas nelaimėms yra smagus nuotykis.
- Tavo mintys ir idėjos mums yra svarbios

### 3.5. Ištekliai

Tai yra SMART tikslų „A“, atstovaujantis žodį „achievable“, kuris lietuvių kalba reiškia „pasiekiamas“. Neplanuokite daugiau, nei galite pasiekti. Vaikų ir jaunimo įtraukimas reikalauja tiesioginio bendravimo ir dalyvavimo. Tam reikia laiko. Įsitinkinkite, kad turite lėšų ir



žmonių kampanijai įgyvendinti. Priešingu atveju: sumažinkite apimtį ir padarykite kampaniją mažesnę.



Co-funded by the  
European Union

### 3.6. Kampanijos kontrolinis sąrašas

*Grafinis šablonas, kad būtų galima prieinamai išsispausdinti ir naudoti kontrolinį sąrašą*

Nustačiau specifinius ir SMART tikslus savo kampanijai:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_
4. \_\_\_\_\_

Mano tikslinė grupė:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_

Kiekvienai tikslinei grupei turiu bent tris asmenybes, jos yra:

1. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_
2. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_
3. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_
4. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_
5. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_
6. Vardas ir pavardė. \_\_\_\_\_

Suformulavau aiškią žinutę, kurią noriu perduoti savo tikslinei grupei:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_
4. \_\_\_\_\_

Ar būtina pasitelkti partnerius, kad būtų pasiekta tikslinė grupė?

Taip, mano partneriai yra:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_
4. \_\_\_\_\_

Ne

Mano pagrindinės žinutės mano tikslinei grupei yra:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_
4. \_\_\_\_\_

Kampanijai vykdyti man reikia šių papildomų išteklių:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_



4. \_\_\_\_\_



### 3.7. „Asmenybės“ kortelė

*Grafinis šablonas, kad būtų galima prieinamai išsispausdinti ir naudoti kontrolinį sąrašą*

<b>Asmenybė</b>	
<b>Vardas ir pavardė.</b>	_____
<b>Amžius.</b>	_____
<b>Šeima.</b>	_____
<b>Gyvenamoji vieta.</b>	_____
<b>Išsilavinimas.</b>	_____
<b>Pomėgiai.</b>	_____
<b>Pagrindinė veikla už mokyklos ribų.</b>	_____
<b>Patirtis išgyvenant krizes.</b>	_____
<b>Specifinis pažeidžiamumas.</b>	_____
<b>Motyvacija dalyvauti pasirengimo nelaimėms mokymuose.</b>	_____

## 4. Bendravimas su vaikais

Bendravimas su vaikais – tai buvimas aktyviu. Turite kūrybiškai bendrauti; turite priversti auditoriją dalyvauti ir klausytis. Šiame skyriuje surinkome keletą naudingų idėjų, kurios palengvins jūsų bendravimą.

### 4.1. Septyni bendravimo su vaikais pagrindai:

#### 1. Būkite praktiški

Mes suaugusieji teorizuojame ir struktūruojame problemas, kad jas suprastume. Vaikai informaciją apdoroja intuityviai ir tiesiogiai. Pateikite kuo mažiau teorijos ir sumažinkite paskaitų klasėje skaičių iki minimumo. Užduot pasakoję grupei švedų vaikų, kad vidutinis jūros lygis per ateinančius metus gali pakilti 70 cm, išeikite į lauką ir pasivaikščiokite paplūdimyje. Kiek daug yra 70 cm? Ką tai reiškia netoliese esantiems namams? Priverskite juos susimąstyti.

#### 2. Veiklos pavertimas žaidimu

Visi geriau suprantame dalykus, kai juos darome, o ne kai mums apie juos tik pasakojama. Užduotys yra smagios, o mokymosi efektas yra didesnis. Vykdydami veiklas su mažesniais vaikais, ekskursiją galite paversti žaidimu, skirdami taškus arba liepdami grupei nufotografuoti riziką ar pavojus. Tegul ekskursijos būna linksmos.

#### 3. Įtraukite tėvus į veiklas

2023 m. BJVT atlikto preliminaraus tyrimo rezultatuose teigiama, kad suaugusieji yra didelė kliūtis pasiekti vaikus. Tėvai, kuriems trūksta žinių apie pavojus ir pasirengimą nelaimėms, gali būti kliūtis pasiekti vaikus. Rengdami mokymus, ypač pažeidžiamose ar neišsilavinusiose bendruomenėse, pakvieskite ir įtraukite tėvus.

#### 4. Pritaikykite mokymus specifinei vietai

Mokymai ir informacinė medžiaga turi atspindėti bendruomenės, į kurią orientuojamasi, padėtį. Nėra prasmės rengti žemės drebėjimų mokymus Helsinkyje, tačiau Reikjavike juos tikrai patartina rengti.

Talino moksleiviams būtų galima paruošti mokymus, kaip išbūti savaitę be elektros. Saugių vietų paieška, žinojimas, kur rasti informacijos, ir pasekmių suvokimas, nesvarbu, ar tai būtų žemės drebėjimas, ar elektros energijos tiekimo nutraukimas, yra bendri pasirengimo nelaimėms žingsniai, neatsižvelgiant į grėsmės tipą.

#### 5. Spręskite problemas

Ne tik pasakokite, bet ir užduokite klausimą, kuris paskatintų susimąstyti. Kaip išspręstumėte šią problemą? Ką darytumėte, jei jūsų tėvų čia nebūtų? Kam paskambintumėte? Kaip bendrautumėte, jei nebūtų elektros, kad galėtumėte įkrauti mobilųjį telefoną?

Vaikai ir jaunuoliai šiais klausimais gali apklausti savo tėvus. Tai puikus būdas įtraukti suaugusiuosius.

*„Baimė per daug atsakomybės perduoti vaikams yra aukštesniųjų visuomenės klasių problema. Neturtingų šeimų vaikai prisiima atsakomybę nuo pat mažens“.*

Ellen Khokha, vaikų ugdymo centras „The Growing Place“,  
Santa Monika

#### 6. Leiskite prisiimti atsakomybę

Patikėkite vaikui prisiimti atsakomybę. Ypač socialiai pažeidžiamose ir mažesnes pajamas gaunančiose šeimose vaikai prisiima atsakomybę ankstyvame amžiuje. Vaikų įtraukimas ir atsakomybės suteikimas jiems suteikia galių ir skatina juos perduoti informaciją tėvams. Tai nereiškia, kad vaikui užkraunama našta būti šeimos nelaimių valdytoju. Tačiau bendraudami su vaikais turėkite drąsos į juos žiūrėti rimtai.

#### 7. Išklauskite

Pasirūpinkite, kad vaikams ir jaunimui būtų suteikta erdvė išreikšti savo mintis. Išklauskite, ką jie nori pasakyti, ir įtraukite šias idėjas į savo darbą. Seminarai, kuriuose vaikai gali pasisakyti apie riziką ir nelaimes, gali būti labai vertingi rengiant vaikams ir jaunimui skirtą bendravimo medžiagą.

## 4.2. Rašymas vaikui

Mokymai ir praktiniai darbai turėtų būti jūsų komunikacijos kampanijos pagrindas, tačiau, žinoma, gali prireikti ir rašytinės medžiagos.

Svarbiausia, kad vaikams trūksta suaugusiųjų patirties. Rygos moksleiviams skirtame tekste galėtų būti ši ištrauka:

„Stipraus potvynio atveju daugelį šeimų gali tekti evakuoti į „pastogės ekstremalios situacijos atveju“

Tokios sąvokos kaip „potvynis“, „evakuacija“ ir „pastogė ekstremalios situacijos atveju“ gali sukelti vaizdą suaugusiųjų galvose, tačiau vaikams jos nesukelia jokių asociacijų. Būtinai paaiškinkite, kas tai yra:

„Pakrantėje kilusi audra gali įstumti vandenį į upę ir priversti ją išsilieti, kaip baseine, kuriame yra per daug vandens. Netoliese gyvenantiems žmonėms gali tekti palikti savo namus ir gyventi kitur, kol vanduo nulsūgs ir bus saugu grįžti.“<sup>1</sup>

Tai dar keli patarimai ir nurodymai, kurie praverčia rašant rašinius, ypač vaikams.

1. Kalbėkite aiškia ir paprasta kalba. Sakiniai turi būti trumpi, venkite sudėtingų žodžių.
2. Išrašykite santrumpas. „Pavyzdžiui“, o ne „pvz.“.
3. Darykite prielaidą, kad skaitytojas neturi žinių šiuo klausimu. Tai pasakytina apie daugumą rašto darbų, bet ypač bendraujant su vaikais. „Katastrofa“, „krizė“ ir „pasirengimas“ – tai žodžiai, kuriuos reikia paaiškinti, kaip pirmiau pateiktame pavyzdyje.
4. Patikrinkite savo tekstą nuo pradžios iki galo. Kai koks nors terminas yra nepaaiškintas, skaitytojas, ypač vaikai, suklyps ir galiausiai praras koncentraciją.
5. Naudokite pavyzdžius ir nupieškite paveikslą. Abstrakčias temas lengviau suprasti, jei naudosite pavyzdį arba paaiškinsite, ką turite omenyje, pateikdami išskylantį vaizdą.



## „Kaip suaugusiesiems – bet geriau“

Švedijos civilinių nenumatytų atvejų agentūra (MSB) sukūrė interneto svetainę, kurioje pateikiama informacija apie krizes ir pasirengimo joms informacija vaikams. Vadove „Rašymas vaikams apie krizę“ teigiama:

*Žinome, kad daugelis įstaigų nesiryžta rašyti vaikams. Dažnai argumentuojama, kad jos nežino, kaip tai daryti. Jei kas nors mūsų paklausia: „Kaip rašyti vaikams?“, paprastai atsakome: „Kaip suaugusiesiems – bet geriau!“*

*Per krizę visiems reikia aiškumo – tiek vaikams, tiek suaugusiesiems. Kol situaciją pateikiame aiškiai ir paprastai, mums nereikia jaudintis, kad suklydome. Pagalvokite, kaip norėjote, kad į jus kreiptųsi, kai buvote vaikas, – rašykite taip!*

*Jei pažįstate vaikų ir jaunuolių, pagalvokite, kaip kalbate, kai jiems ką nors aiškinate. Tikriausiai stengiatės būti aiškūs, konkretūs – ir kartu pagarbūs. Galbūt stengsitės pateikti gerų pavyzdžių ir paaiškinti, kaip vaiką tai paveikė.*

**Pavyzdžiui:**

- *Nerašykite šitaip: „Potvynio atveju gali tekti evakuoti namus“.*
- *Geriau rašykite taip: „Jei ten, kur gyvenate, kyla potvynio pavojus, jums ir jūsų šeimai gali tekti palikti namus, kol pavojus praeis“.*

Šaltinis: Rašymas vaikams apie krizę, Švedijos civilinių nepaprastųjų situacijų agentūra MSB, vertimas iš švedų kalbos

### 4.3. Praktiniai komunikacijos įrankiniai

#### **Pasivaikščiokite**

Surenkite pasivaikščiojimą po savo miestą ar kaimynystę, kad nustatytumėte pavojus. Ar yra upių, kurios gali ištvinti? Kokias pasekmes toks potvynis sukeltų? Ką tai reikštų? Kas nutiks, jei miesto centre bus nutrauktas elektros tiekimas? Vaikai ir jaunuoliai gali patys nustatyti pavojus, kuriuos galima aptarti su organizatoriais.

Tai puikus pratimas, kurį galima atlikti su suaugusiais. Arba kartu su savimi į pasivaikščiojimą pasiimkite tėvus, arba surenkite rezultatų pristatymą tėvams.

#### **Supakuokite kuprinę**

Ką susikrautumėte į kuprinę, kad galėtumėte pasiimti su savimi, jei būtumėte priversti palikti namus? Tai puikus pratimas, padedantis suprasti, kaip vaikai supranta, kas yra nelaimė ir kas jiems svarbu.

J mokymus galite atsinešti tikrą kuprinę ir pripildyti ją daiktais, kurie yra svarbūs nelaimės atveju.

### **Suvidinkite nelaimės situaciją**

Galite suskirstyti grupę vaikų į įvairius vaidmenis ir suvidinti ekstremalią situaciją. Pavyzdžiui:

1. Nuo nelaimės nukentėjusi šeima (viena ar kelios)
2. Vietos ugniagesiai gelbėtojai kaip reaguojantys asmenys
3. Žurnalistai
4. Policija
5. Kaimynai
6. Meras ir (arba) bendruomenės valdžios institucijos
7. Jaunimas-savanoriai
8. Mokykla
9. Kitos paveiktos grupės

Fiktyviu ekstremaliosios situacijos atveju šios grupės sąveikauja tarpusavyje. Rengiantis vaidmenų žaidimui, kiekvienai grupei pateikiama instrukcija, koks yra jos vaidmuo ir tikslas žaidime. Per žaidimą vadovų komanda duoda grupėms akstiną veikti. Pavyzdžiui, pradžioje dėl potvynio gali nutrūkti elektros tiekimas. Visos grupės laikui bėgant turi susidoroti su šia situacija, improvizuodamos, ką jos darytų. Per visą žaidimą vadovų komanda grupėms duoda vis daugiau akstinių veikti. Tegul žaidimas tęsiasi kelias valandas, kad grupės turėtų laiko improvizuoti ir sugalvoti idėjų.

Nėra teisingo ar neteisingo sprendimo. Pabaigoje daug laiko skiriama situacijai ir įvairiems grupių atsakams bei veiksams įvertinti. Kodėl jos reagavo taip, kaip reagavo?

### **Suraskite geros valios ambasadorių**

Maži vaikai kreipiasi į tėvus, kad šie jiems patartų. Paaugliai pamažu emancipuojasi nuo tėvų ir ieško kitų pavyzdžių. Užmezgant partnerystę su muzikantais, aktorais ar kitais asmenimis, darančiais pastebimą įtaką jaunimui, atsiveria naujas bendravimo su jaunimu būdas. Jūsų ambasadorius rodo pavyzdį jūsų tikslinei grupei.

### **Seminaras apie krizes ir nelaimes**

Jei jūsų grupė yra moksleiviai Helsinkyje, eikite į mokyklas ir kalbėkitės su savo tiksline grupe. Paklauskite vaikų ir jaunimo, kas jiems yra krizė. Atlikite tai kaip „minčių lietaus“ pratimą, kai, pavyzdžiui, kiekvienas ant kortelės užrašo, kas jam yra nelaimė. Paaiškinkite, kad nėra teisingo ar neteisingo sprendimo, tada surinkite korteles ir pasidalinkite rezultatais su grupe. Aptarkite su jaunuoliais, kodėl jie taip apibūdina krizę.

Kitas veiksmas – įsivaizduokite, ką vaikai darytų ištikus nelaimei. Kaip galite pasiruošti ekstremalioms situacijoms?

## 5. Pasirengimo nelaimėms kuprinės kontrolinis sąrašas

### Vanduo ir maistas

- Vanduo buteliuose (išgersite daugiau, nei manote – iki 3 litrų per dieną)
- Ilgai galiojantis maistas (konservai, džiovinti vaisiai, energiniai batonėliai)
- Maistas naminiams gyvūnams
- Konservų atidarytuvas

### Drabužiai ir miegmaišis

- Šilti drabužiai (megzta kepurė, pirštinės, kojinės, ilgi apatiniai drabužiai)
- Geri batai
- Apranga nuo lietaus
- Antklodė arba miegmaišis

### Sveikatos ir higienos priemonės

- Pirmosios pagalbos rinkinys
- Asmens higienos reikmenys (dantų šepetėlis, dantų pasta, muilas ir kitos higienos priemonės)
- Vaistai (pavyzdžiui, insulino injekcijos, jei sergate cukriniu diabetu)
- Sauskelnės arba kūdikių reikmenys mažiems vaikams

### Įrankiai

- Daugiafunkcis įrankis arba šveicariškas peilis
- Prožektorius (su papildomomis baterijomis)
- Akumuliatorinis arba rankinis radijo aparatas
- Papildomos baterijos
- Švilpukas (pagalbos signalui)
- Vandeniui atsparūs degtukai arba žiebtuvėlis
- Žemėlapiai (jūsų telefonas gali neveikti)

### Dokumentai ir pinigai

- Svarbių dokumentų (asmens tapatybės, pasų, draudimo polisų, medicininių įrašų) kopijos
- Grynieji pinigai (smulkios kupiūros) ir monetos
- Kontaktinė informacija nelaimės atveju (šeimos ar bendruomenės centro telefono numeriai)

### Malonūs papildomi daiktai

- Knyga
- Jūsų mėgstamiausias žaidimas, žaidimo kortos

## 6. Rizikos identifikavimo pasivaikščiojimo kontrolinis sąrašas

Prieš pradėdant

1. Būkite atidūs: Ką įdomaus ar neįprasto pastebėjote?
2. Užduokite klausimus: Kodėl kažkas gali būti pavojinga? Kaip būtų galima šią problemą išspręsti?
3. Aptarkite sprendimus: Ką galima padaryti, kad išspręstumėte arba sumažintumėte su kiekvienu susidurtu pavojumi?

### 1. Eismas

- Kokias žinote judrias gatves, kuriose važinėja daug automobilių?
- Kur nėra pėsčiųjų perėjų?
- Ar yra neveikiančių šviesoforų arba ženklų?

### 2. Potvynis

- Ar galite rasti žemai esančių vietų, kuriose per liūtis gali susikaupti vanduo?
- Ar drenažo sistemos yra švarios, ar užblokuotos?
- Ar matote ankstesnių potvynių požymių, pavyzdžiui, vandens žymių ant pastatų?

### 3. Audros

- Ar pastebite medžių su nudžiūvusiomis šakomis, kurios gali nukristi per audrą?
- Ar stogai yra saugūs, o čerpiės ar stoglangiai uždengti?
- Ar pastebėjote nepririštų / nepritvirtintų daiktų, kurie gali būti nupūsti per stiprų vėją?

### 4. Gaisras

- Ar radote pastatų su senomis medinėmis konstrukcijomis?
- Ar netoliese yra vietų, kuriose yra daug lengvai degančių medžiagų (pavyzdžiui, šiukšlių ar sausų lapų)?
- Ar matote priešgaisrinius išėjimus, ar jie laisvi ir prieinami?
- Ar vietoje yra priešgaisrinių hidrantų ir ar jie nėra užblokuoti?

### 5. Sveikata

- Ar yra vietų, kuriose šiukšlių dėžės yra perpildytos?
- Ar matote kenkėjų, pavyzdžiui, žiurkių ar vabzdžių, pėdsakų?
- Ar pastebėjote nemalonių kvapų, identifikuojančių atliekų ar nuotekų problemas?
- Ar fontanai ar tvenkiniai yra švarūs ar purvini?

### 6. Pastatai

- Ar sienose ar pamatuose nėra įtrūkimų?
- Ar yra statomų pastatų ir ar teritorija saugiai aptverta?

### 7. Žaidimų aikštelės ir parkai

- Ar žaidimų aikštelėse yra sulaužytos įrangos arba nesaugių paviršių?
- Ar suolai, stalai ir kiti viešieji baldai yra geros būklės?

### 8. Ar jūsų bendruomenė yra pasirengusi krizei?

- Kur yra artimiausia policijos nuovada ir gaisrinė?



- Ar žinote, kur rasti visuomenės informavimo stendus, kuriuose nurodyti kontaktiniai numeriai skubiosios pagalbos atveju?
- Ar yra viešų pastatų, naudojamų kaip slėptuvės?
- Ar viešai prieinama šviečiamoji medžiaga apie saugumą ir pasirengimą?
- Ar jūsų mokykloje arba bendruomenės centre matomoje vietoje yra pakabintas ekstremaliųjų situacijų planas?

## 7. Vaikų apsaugos politika

Bendravimas su vaikais – tai vaikų įtraukimas į jūsų darbą. Iš klausysite jų idėjas, įtrauksite juos į pranešimų ir užduočių kūrimą.

Tačiau atsakomybė ir toliau tenka suaugusiesiems. Vaikų įtraukimas į procesą yra svarbus, netgi būtinas įtraukiančiam bendravimui krizės atveju, tačiau reikalauja papildomos atsakomybės iš organizuojančių suaugusiųjų.

Baltijos jūros valstybių taryba parengė „Vaikų apsaugos elgesio kodeksą“, kuriame pateikiamos šios esminės gairės dirbant su vaikais. Jose rašoma:

Darbuotojai, dirbantys su vaikais, niekada neturi:

- mušti ar kitaip fiziškai smurtauti prieš vaikus arba naudoti fizinį smurtą;
- dalyvauti seksualinėje veikloje ar turėti lytinių santykių su jaunesniais nei 18 metų asmenimis, neatsižvelgiant į pilnametystės / sutikimo amžių ar vietos papročius;
- užmegzti su vaikais santykius, kurie galėtų būti laikomi išnaudojimu ar prievarta;
- elgtis taip, kad vaikas būtų išnaudojamas arba jam grėstų išnaudojimas;
- vartoti netinkamą ar įžeidžiančią kalbą, teikti pasiūlymus ar patarimus;
- elgtis fiziškai netinkamai arba seksualiai provokuojančiai;
- pritarti vaikų elgesiui, kuris yra neteisėtas, nesaugus ar įžeidžiantis, arba dalyvauti tokiam elgesyje;
- elgtis taip, kad vaikai būtų sugėdinti, pažeminti, sumenkinti ar paniekinti, arba kitaip smurtauti prieš juos emociškai;
- diskriminuoti vienus vaikus, elgtis su jais skirtingai arba teikti jiems pirmenybę prieš kitus vaikus;
- pernelyg daug laiko praleisti vieniems su vaikais, atokiau nuo kitų, taip, kad tokį elgesį būtų galima interpretuoti kaip netinkamą;
- rodyti vaikui netinkamas nuotraukas, filmus ir interneto svetaines, įskaitant pornografiją ir smurtą;
- atsidurti tokioje padėtyje, kurioje jie gali būti apkaltinti netinkamu elgesiu;
- fotografuoti, daryti garso ar vaizdo įrašus ar kitaip atvaizduoti vaikus be aiškaus jų ir jų globėjų sutikimo;
- rinkti, saugoti ar platinti duomenis apie atskirus vaikus.

Visą [BJVT Rizikų vaikams skyriaus](#) pateiktą tekstą rasite internete.